

Kainuu-ohjelman valmistelu / Kainuun kehittämisen määrälliset tavoitteet 2040 -luonnos

Kainuu 2040 skenaario on alueen tavoitteellinen tulevaisuuskuva, johon on asetettu maakunnan kehittämisen tavoitteita vuodelle 2040 liittyen skenaarion teemoihin: hyvinvointi ja elinvoima, elinkeinot ja osaaminen, vihreä ja oikeudenmukainen siirtymä (sis. ilmasto- ja ympäristötavoitteet), saavutettavuus ja tavoiteltava aluerakenne. Näihin teemoihin asetetaan numeerisia helposti seurattavissa olevia mittareita, joiden avulla tavoiteltavan skenaarion ja määrällisten tavoitteiden toteutumista seurataan ja huomioidaan seurannan tulokset toimenpiteiden suuntaamisessa ja resurssien kohdentamisessa.

TEMn ohjeistuksen (8.6.2020) mukaan maakuntaohjelmassa tulee käyttää vaikuttavuustavoitteita ja mittareita, jotka kuvaavat: 1) alueiden taloutta ja kilpailukykyä; 2) työmarkkinatilannetta; 3) väestönkehitystä ja hyvinvointia; 4) sosiaalista osallisuutta; ja 5) vähähiilistä taloutta ja ympäristön kestävä kehitystä.

Väestöön ja työvoimaan liittyvissä tavoitteissa on hyödynnetty Hemaasu-mallia, joka on työvoiman kysynnän ja tarjonnan välisten vaikutussuhteiden exel-pohjainen laskentamalli. Hemaasulla voidaan mallintaa aluetaloutta ja väestönkehitystä viisivuotisaskelluksella vuoteen 2040 saakka. Malli huomioi kaikki oleellimmat työvoiman tarjontaan vaikuttavat tekijät (väestö, maassamuutto ja siirtolaisuus, syntyvyys, kuolleisuus, pendelöinti). Mallilla voidaan tarkastella, millä erilaisilla edellytyksillä päästään tiettyyn tavoitteeseen. Tavoitevaihtoehtoja voidaan tehdä mallilla useampia. Mallin työvoimatilastot ovat vuodelta 2019 ja työpaikkatilastot 2018 (uusimmat mahdolliset).

Maakuntahallituksen ohjeistuksen mukaisesti Kainuu-ohjelman tavoitteeksi asetetaan muuttovoiton saavuttaminen. Mallissa on hahmoteltu vuodelle 2040 Kainuun väestötavoitteeksi 65 000- 67 000, joka on 5000 – 6000 henkeä vähemmän kuin nyt. Tilastokeskuksen ennusteen mukaan Kainuun väestömäärä vuonna 2040 olisi vain 59 200 henkilöä. Kehittämisen tavoitteeksi tulee asettaa tilastokeskuksen ennusteen kumoaminen. Tavoitteeksi on realistista mutta riittävän tavoitteellista laatia 6 000 - 8 000 henkilöä korkeampi väestömäärä kuin Tilastokeskuksen ennusteessa. Tavoitteeksi voidaan myös asettaa väestön kasvu nykytilanteesta, mutta korkean kuolleisuuden ja alhaisen syntyvyyden vuoksi väestö ei kasva ilman voimakasta maahanmuuttoa.

Tavoitteeksi voidaan myös asettaa nuorten ja työikäisten ikäluokan kasvu, joihin voidaan vaikuttaa koulutustarjontaa lisäämällä ja uusia työpaikkoja luomalla. Näissäkään merkittävää kasvua ei voida saada aikaan ilman työperäistä maahanmuuttoa ja kansainvälisten opiskelijoiden määrän lisäämistä, koska Suomen nuorten ikäluokat pienenevät ja kaikki alueet kilpailevat niistä.

Muuttoero on ollut Kainuussa miinuksella useita satoja henkilöitä vuosittain. Vuonna 2020 muuttoero oli enää -45 henkilöä. Mallissa oletetaan, että Kainuu saa jokaisella viisivuotisjaksolla muuttovoittoa 162 henkilöstä 242 henkilöön per vuosi. Näillä oletuksilla maassamuutto pysyisi edelleen miinuksella vuoteen 2030 saakka, jonka jälkeen kääntyisi nettomuuttovoitoksi. Tämä on myös Tilastokeskuksen trendiennusteen mukainen käänne. Mallissa oletetaan, että nettosiirtolaisuus eli maahanmuutto olisi vuosittain 200-230 välillä.

Mallissa kasvatetaan työpaikkamääriä investointitavoitteiden mukaisesti vuoteen 2025 mennessä yhteensä 1500 työpaikalla (biotalous, kaivannaisala, matkailu, teknologiateollisuus). Muiden toimialojen työpaikkamäärien kehitystä on arvioitu menneen kehityksen ja tulevien näkymien mukaan ennakkoiden eli työpaikkamääriä hieman joko kasvattaen tai vähentäen.

Jotta mallissa päästään väestömäärätavoitteeseen (vähintään 65 000) vuonna 2040, ja jotta työvoiman tarjonnan ja kysynnän suhde säilyy mallissa loogisena ja esim. työttömyysaste pysyy suht järkevällä tasolla, on tulomuuton kasvettava reilusti.

Työvoimaa Kainuussa vuonna 2020 oli 30 577. Mallin mukaan vuosina 2021-2025 työvoiman määrä olisi 1 600 henkeä nykyistä vähemmän, sillä korkea kuolleisuus pitää edelleen väestömäärän vähenevänä. Mallissa on kasvatettu väestön eloonjäämistodennäköisyyttä (yli 45-vuotiaat) vuodesta 2030 eteenpäin 5 prosenttia per jakso. Tämä kasvattaa hieman työvoiman määrää. Vuonna 2040 mallin mukaan työvoimaa olisi yli 29 100.

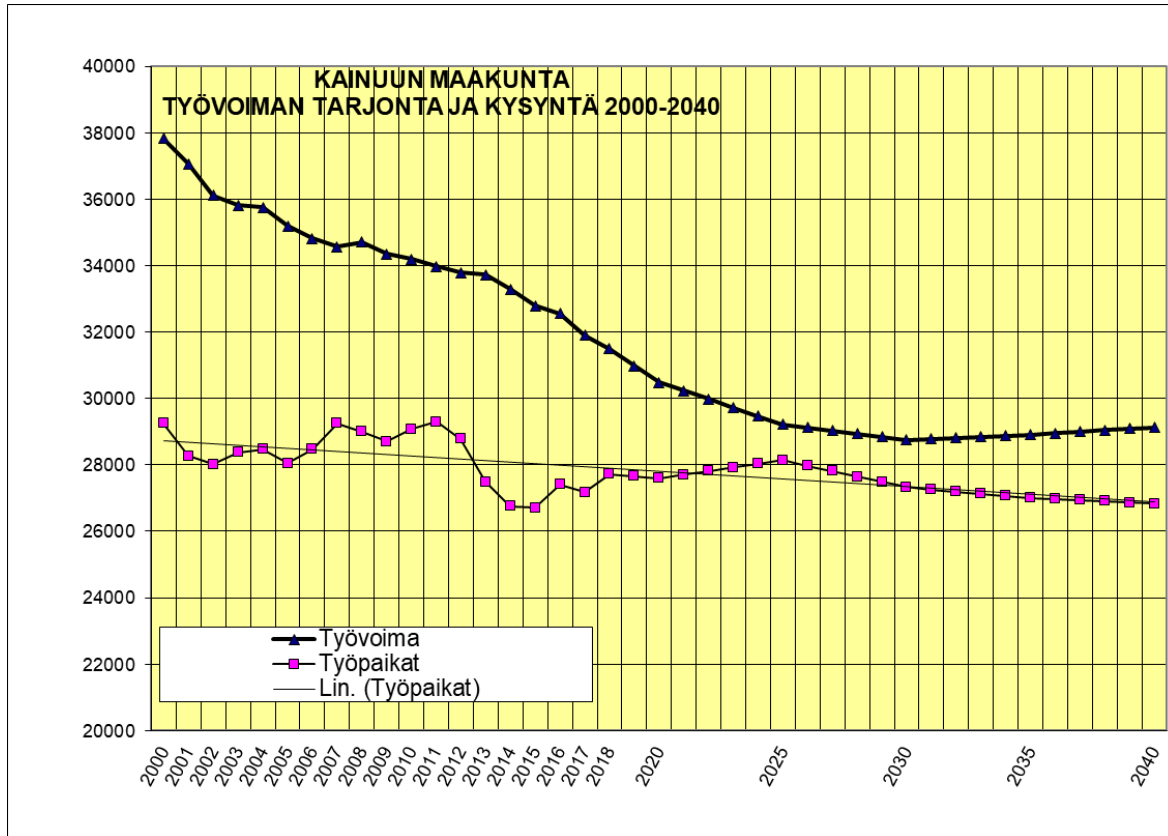
Työpaikkoja Kainuussa vuonna 2020 oli 27 600. Tavoitteemme mukaan työpaikkojen määrä kasvaisi vuoteen 2025 mennessä, mutta ennakoitavissa on että työpaikkojen määrä laskee vuoteen 2040 mennessä.

Nettopendelöinti on ollut vuosia miinuksella eli Kainuusta on pendelöity muualle töihin. Pendelöinnin määrä on kuitenkin vähentynyt merkittävästi. Mallissa oletetaan, että pendelöinnin suunta kääntyy Kainuuseen kasvaneen työpaikkamäärän vuoksi.

Ajanjaksolla 2021-2025 mallin työpaikkamäärää kasvaa huomattavasti Kainuun investointitavoitteiden mukaisesti. Tällöin työttömyys alenee ja työllisyysaste nousee, mikä vahvistaa kainuulaisten hyvinvointia ja kuntien taloutta.

HEMAASU MALLI 2021	Toteuma	TAVOITE/ENNUSTE			
	2020	2021-2025	2026-2030	2030-2035	2036-2040
VÄESTÖ	71664	69765	68491	67192	65918
MUUTTOERO /vuosi	-45	162	201	204	242
MAASSAMUUTTO /vuosi	-237	-68	-49	4	42
NETTOSIIRTOLAISUUS /vuosi	192	230	250	200	200
TYÖVOIMA (henkeä)	30577	28963	28652	28861	29103
TYÖPAIKAT	27600	28141	27326	27006	26836
NETTOPENDELÖINTI	-90	250	100	50	30
TYÖTTÖMÄT (henkeä)	2887	1072	1427	1905	2298
TYÖTTÖMYYSASTE (%)	9,4	3,7	5,0	6,6	7,9
TYÖLLISYYSASTE (työlliset 15-64 -v,%)	67,7	71,9	72,8	73,8	73,5
		2021-2025	2026-2030	2030-2035	2036-204
<i>Tilastokeskuksen väestöennuste</i>		67784	64651	61814	59196
<i>TK:n trendiennusteen muuttoero /vuosi</i>		-198	-79	4	82

Taulukossa on vertailun vuoksi Tilastokeskuksen ennusteet lopussa. Väestöennuste vaalealla pohjalla ja muuttoero vihreällä pohjalla.

Kainuu ohjelman määrällisiksi tavoitteiksi ja mittareiksi pitää valita pitkän ajan tavoitteissa onnistumista, skenaarion toteutumista ja kehittämistoiminnan vaikuttavuutta mittaavat indikaattorit. Seuraavassa on Kainuun ohjelman seurannassa käytettäviä mittareita, joista muutamia voidaan hyödyntää Kainuu-ohjelman tavoitteina ja mittareina. Myös uusia, esim. monipaikkaisuustavoitteita mittaavia indikaattoreita, tulee löytää.

TOPSUn seurannan vaikuttavuusmittarit	2017	2018	2019	2020
Työllisyys				
Avoimet työpaikat (lkm. joulukuun lopussa)	431	762	795	★ 823
Uudet avoimet työpaikat (lkm., joulukuun lopussa)	413	706	611	784
Työpaikkojen avoinnaolon kesto (keskim., joulukuun lopussa)	54	79	148	242
Rekrytointiongelmia kokeneiden työnantajien määrä (% , ka. viim. 4 neljänestä)	42	51	55	57
Rekrytointiongelmia kokeneiden työnantajien määrä (% , 3. neljännes)	21	39	71	51
Lomautetut (joulukuun lopussa)	317	271	404	561
Työttömyysaste 15-74 v. (% , joulukuun lopussa)	14,0	11,5	11,1	12,1
Rakennetyöttömyys, 15-64 v. (lkm. joulukuun lopussa)	2 717	2 176	1772	1861

Aluetalous	2017	2018	2019	2020
Kuntatalouden vuosikate (€/as.)	383	8	857	317
Kuntatalouden toimintakate (€/as.)	-6563	-6 864	-7135	-7123
Kuntatalouden tulos (€/as.)	-4	-384	2621	-84
Kärkitoimialojen liikevaihto M€ (1. puolivuosi)	838	978	915	906
Kärkitoimialojen liikevaihto M€ (vuosi)	1 722	1 903	1889	..
Kärkitoimialojen henkilöstömäärä (heinäkuussa)	8 486	9 053	9 195	8 679
TKI menot (€/as.)	285	412	383	..
Yrityskanta (kesäkuun lopussa)	..	3 784	3917	4018
Perustetut yritykset	260	271	273	★ 300
Lakanneet yritykset	289	299	114	254
Konkurssit	28	35	23	21
Vientiyritykset (toimipaikkojen lkm, vuosi)	108	103	94	..
Viennin arvo (M €, vuosi (1.puolivuosi))	354 (133)	435 (232)	440 (211)	.. (168)
Yritysten toimipaikkojen jalostusarvo (M €)	919,5	968,2	1223,3	..

Hyvinvointi	2017	2018	2019	2020
Työllisyysaste 15-64 v. (% , Q3)	63,7	64,3	70,5	67,4
Eläkeläisten osuus (%) työvoiman ulkopuolella olevasta työikäisestä väestöstä	55,2	55,2	52,5	..
Väestön sairastavuusindeksi (THL:n ikävakioitu, v. 2015 ja 2016)	124,5	118
Sosiaali- ja terveystoimen nettokäyttökustannukset (€/as.)	4013	4341	4408	..

Koulutus	2017	2018	2019	2020
Ammatillisen koulutuksen aloittaneet (lkm)	1371	1 488	1134	1388
Lukiokoulutuksen aloittaneet (lkm)	418	368	380	..
Korkeakoulutuksen aloittaneet (lkm)	648	810	816	★ 996
Ulkomaalaiset tutkintokoulutuksen aloittaneet (lkm)	90	144	183	..
Tutkinnon suorittaneet (lkm)	1 614	1 615	1617	..
Tutkinnon suorittaneista työllisiä (lkm, 1v. valmistumisesta)	1 065	1 133	1121	..
Tutkinnon suorittaneista työttömiä (lkm, 1 v. valmistumisesta)	214	181	158	..
Tutkinnon suorittaneiden osuus 15 v. täyttäneistä (%)	71,5	72,5	73,2	..
Korkea-asteen tutkinnon suorittaneiden osuus 15 v. täyttäneistä (%)	24,3	24,9	25,2	..

Saavutettavuus & vetovoima	2017	2018	2019	2020
Kiinteän verkon laajakaistasaatavuus (≥ 100 Mbit/s, % kotitalouksista)	55	55	58	..
Rekisteröityjen yöpymisten määrä (lkm. koko vuosi)	916 000	954 000	992 000	867 000
Rekisteröityjen yöpymisten määrä, kotimaiset (lkm. koko vuosi)	829 000	847 000	894 000	822 000
Rekisteröityjen yöpymisten määrä, ulkomaiset (lkm. koko vuosi)	87 000	107 000	98 400	45 000
Kajaanin lentoaseman matkustajamäärät (lkm. koko vuosi)	87 455	88 815	87 307	17 428
Kajaanin lentoaseman kv. matkustajamäärät (lkm. koko vuosi)	2 731	3 529	2 991	455
Väestön kokonaisuutos (hkl., koko vuosi (2020 ennako)	-844	-898	-755	-629
Kokonaisnettomuutto (hkl. koko vuosi)	-390	-422	-296	-31
Kuntien välinen tulomuutto Kainuuseen (hkl., koko vuosi)	2 928	2 988	2802	★ 3058